

Nr 252.

Godkänd av första kammaren den 7 juni 1922.
Godkänd av andra kammaren den 7 juni 1922.

*Riksdagens skrivelse till Konungen, angående lägenhetsinnehavares å
allmänningar rättsliga ställning.*

(Första kammarens andra tillfälliga utskotts utlåtande nr 12.)
[(Andra kammarens fjärde tillfälliga utskotts utlåtande nr 4.)

Till Konungen.

Uti en inom riksdagen väckt motion har påpekats, att det på allmänningarna finnes en del oskattlagda torp, vilkas innehavares besittningsrätt till den mark, de disponerade, vore synnerligen oklar. Med anledning härav har motionären påyrkat skyndsamt utredning rörande ifrågavarande lägenhetsinnehavares rättsliga ställning samt att åtgärder vidtoges för att tillförsäkra dessa lägenhetsinnehavare antingen tryggad besittningsrätt eller full äganderätt till disponerat markområde.

Över motionen har utlåtande i den ordning 46 § riksdagsordningen föreskriver införskaffats från kammarkollegium.

I detta utlåtande har bland annat framhållits, att jämlikt kammarkollegii cirkulär den 14 april 1824, grundat på nådiga skrivelsen den 16 mars 1824, förordnats om upplåtelse av lands- och häradsallmänningar samt med dem lika beskaffade kronoallmänningar till intressenternas egen disposition gemensamt eller delning socknarna eller hemmansägarna emellan. Tillstånd till sockenallmänningarnas delning hade däremot lämnats redan genom 1793 och 1805 års skogsordningar.

Enligt 1824 års cirkulär skulle under ständig besittningsrätt upplåtna lägenheter, som vore mantalssatta samt odlade och bebodda, men icke man-

talssatta lägenheter, vilkas inägoområden kunde uppskattas till minst $\frac{1}{16}$ mantal, vid en uppdelning av allmanningarna erhålla nödigt utrymme till bete och skog. Alla övriga under laglig besittningsrätt upplåtna mindre intäkter skulle bibehållas till sitt dåvarande utrymme, men alla olagliga utläggas. Lägenheter, som innehades med livstidsbesittning skulle vid innehavarens avgång antingen tillfalla köparen av allmanningen eller innehavaren av det hemman eller den lägenhet, i vars skogstilldelning den inräknats. Det i tidigare författningar lämnade medgivande till odling av kärr och mossar skulle alldeles upphöra, och ålades Eders Kungl. Maj:ts befallningshavande tillse att inga obehöriga personer inflyttade å allmanningarna.

Kammarkollegium har vidare uttalat, att kollegium ansåge det framgå av sin till riksdagens vederbörande utskott lämnade utredning att endast lägenheter, som blivit med vederbörligt tillstånd upptagna eller undergått skattläggning, kunde enligt angivna författningar anses såsom i laga ordning tillkomna, d. v. s. innehavas med tryggad besittningsrätt. Dessa lägenheter, som vid upptagandet eller skattläggningen infördes under kronotitel i jordeböckerna, hade sedermera till största delen av kronan försålts till skatte. Andra å allmanningarna upptagna lägenheter torde däremot sakna de betingelser, som fordrades, för att de enligt vederbörande författningar skulle kunna anses såsom lagliga. Den mark, varå dylika lägenheter upptagits, torde, i motsats till den jord, som undergått skattläggning, vara av samma natur som allmanningen i övrigt. Dessa lägenheter, som i äldre jordeböcker antecknats, hade på grund av kammarkollegii kungörelse angående upprättande av nya jordeböcker den 28 januari 1870 i allmänhet icke införts i nu gällande jordeböcker; och torde den ifrågasatta utredningen avse sistnämnda slag av lägenheter.

Den utredning, som påyrkas i föreliggande motion, synes riksdagen vara en av billigheten fordrad konsekvens av den jordpolitik, som statsmakterna den senaste tiden sökt utveckla, och som bland annat tagit sig uttryck i tillsättandet av jordkommissionen. Visserligen kan det anmärkas, att kronan icke genom lagstiftning eller annorledes uppmuntrat utan tvärtom sökt hindra uppkomsten av ifrågavarande lägenheter å allmanningarna. Men då bebyggande av allmanningar likväl ägt rum, torde det reellt sett vara ett allmänt intresse, att dessa förhållanden bliva föremål för omsorgsfull undersökning samt såvitt möjligt rättsligen ordnade. Nämnas bör, att antalet lägenheter av här ifrågavarande slag, såvitt riksdagen kunnat inhämta, åtminstone inom vissa delar av landet torde vara avsevärt. Riksdagen anser i likhet med kammarkollegium, att en utredning i ärendet påkallas; och finner riksdagen på de grunder, som av kollegium anföras,

att denna utredning lämpligen bör överlämnas åt jordkommissionen såsom en komplettering av dess uppdrag.

Under återopande av vad sålunda anförts får riksdagen anhålla, att Eders Kungl. Maj:t täcktes skyndsamt låta utreda, huruvida ifrågavarande lägenhetsägares på allmänningarna ställning må kunna rättsligen ordnas på så sätt, att dem tillförsäkras antingen tryggad besittningsrätt eller full äganderätt till disponerat markområde, samt därefter vidtaga de åtgärder, vartill utredningen må föranleda.

Stockholm den 7 juni 1922.

Med undersätlig vördnad.
